

ALS DE VERBEELDING BOTST OP DE WERKELIJKHEID...

OMARM VERANDERLIJKHEID, WANT SOMS WORDT DE FANTASIE DOOR DE WERKELIJKHEID INGEHAALD. HET MAKEN VAN EEN KUNSTWERK VEREIST EEN FRISSE BLIK, LEF, MOED EN HET DOORZETTINGSVERMOGEN OM OOK EEN TWEDE OF DERDE POGING TE WAGEN ALS HET NIET DIRECT LUKT. DIT VRAAGT OM SOUPLESSE EN CREATIVITEIT, KWALITEITEN DIE JAN DOMS ALS GEEN ANDER BELICHAAMT.

DOOR HAN DE KLUIJVER

Jan Doms, *Onderzeeboot*, drijvend in de slotgracht bij ruïne Ravesteyn, 2025; assemblage van standaard- en boegdrijvers: 6 mm dik polyethyleen; h. 100 x 480 x 60 cm. Foto Jan Doms

Onder: *Ukrainian Humvee* in ruïne Ravesteyn, Heenvliet, 2025; h. 170 x 305 x 141 cm. Het object ontstond in 2010 en is gemaakt van volstaal en kogelvrij glas (gelaagd / gehard 8.8.2). Na drie weken gewaakt te hebben over de beeldentuin, is de stoere Humvee voor zijn volgende missie vol energie richting *Voorhout Monumentaal 2025 op Het Lange Voorhout* in Den Haag gereden waar hij tot en met 17 augustus 2025 te zien was. Met de plaatsing wilde de organisatie een verband leggen met de NAVO-top. Foto Piet Augustijn

Van boven naar beneden:
Schema hijswerk *Bommenwerper*.
Tekening Jan Doms

Opbouw *Bommenwerper* met
driehoekige panelen van 2 x
8 mm dik gelaagd floatglas
in Beeldentuin Ravesteyn in
Heenvliet, 2025. Foto Han de Kluijver

Neergestorte Bommenwerper,
Beeldentuin Ravesteyn. Rechts
Jan Doms. Foto Han de Kluijver

We leven in een tijd
waarin activisme op-
leeft. Klimaat, oorlog,
ongelijkheid: de zorgen
zijn legitiem en urgent.

Kunst kan daarbij een anker zijn. Reflectie
en creatief bewustzijn kunnen leiden tot
nieuwe betrokkenheid bij de wereld, tot
verbondenheid. En precies die verbonden-
heid hebben we nodig om onze samenle-
ving menselijk te houden.

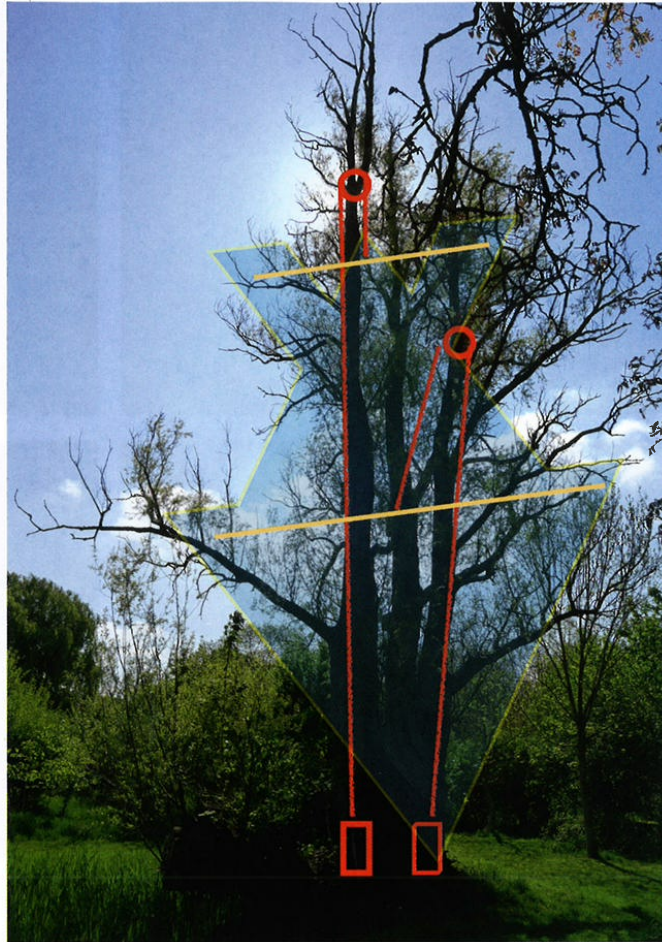
BOMMENWERPER

Voor de dertigste editie van Beeldentuin
Ravesteyn in Heenvliet ontwierp Jan Doms
(1949) een indrukwekkende en gedurfde
installatie: een neerstortende bommen-
werper van kogelvrij glas, verstrengeld
met een boom. Daarnaast bedacht hij een
onderzeeboot, drijvend in de slotgracht, ge-
vuld met torpedo's en nachtmerrieachtige
objecten. Het derde object is een Humvee
in de ruïne op het terrein.

De bommenwerper alleen al was een
gigantisch project: hij is meer dan tien
meter lang, opgebouwd uit zo'n zestigtal
driehoekige panelen van 2 x 8 mm dik
gelaagd floatglas, samen goed voor 1600
kilo. Deze platen zouden aan een netwerk
van hijsbalken en staaldraden worden op-
gehangen tussen de takken van een boom.
Maar tijdens het takelen begaf een verbind-
ding het. De platen vielen en een aantal
verbrijzelden. Het kunstwerk veranderde op
slag van *Neerstortende bommenwerper* in
Neergestorte bommenwerper.

PERFORMANCE

Doms liet zich niet uit het veld slaan. In zijn
visie is kunst juist datgene wat kan meebe-
wegen, transformeren, opnieuw geboren
worden. Zijn werk toont dat kunstenaars
de kracht hebben om hun ideeën te hervormen,
te verdiepen en opnieuw betekenis
te geven. Kunst maken vereist niet alleen

Op de scherven van de aangepaste installatie *Neergestorte Bommenwerper* werd door Hasmik Tangyan de performance *Crash* opgevoerd, begeleid door de klanken van een doedelzakspeler. Foto's Piet Augustijn

technische vaardigheid, maar ook reflectie, lef en de bereidheid om te mislukken. Op de scherven van de aangepaste installatie werd tijdens de opening van Beeldentuin Ravesteyn door Hasmik Tangyan de performance *Crash* opgevoerd, begeleid door de klanken van een doedelzakspeler. Het resultaat was even poëtisch als rauw. Verbeelding en werkelijkheid raakten verstrengeld. De performance werd een antwoord op de chaotische wereld waarin we leven; een poging om grip te krijgen op wat vervliegt, vergaat en steeds verandert.

VERBEELDING IS NODDZAAK

Kunst ontstaat niet in een vacuüm. Ze weerspiegelt, bevraagt en transformeert de wereld waarin we leven. Maar om haar rol werkelijk te kunnen vervullen, moet kunst zichtbaar worden gemaakt, moet ze kun-

nen verbeelden. In een tijd waarin informatie ons overspoelt en verbeeldingskracht dreigt te verdwijnen in het geweld van het nieuws, is het des te belangrijker, dat kunstenaars vorm geven aan ideeën, gevoelens en verhalen die anders mogelijk niet uitgedrukt worden of niet verteld blijven. Verbeelding is geen luxe, maar noodzaak. In die zin is de taak van de kunstenaar niet slechts het maken van 'mooie dingen', maar het zichtbaar maken van datgene wat normaal gesproken aan onze blik ontsnapt. Denk aan emoties die moeilijk onder woorden te brengen zijn, aan conflicten die we liever negeren, of aan dromen die nog geen plek hebben gekregen in het publieke debat. Kunst kan daar een ruimte voor creëren, een ruimte waarin we kunnen twijfelen, verdwalen, of juist een glimp opvangen van iets nieuws.

ONTREGELDEN

Kunst die niet alleen esthetisch wil behagen, maar die confronteert, ontregelt en uitdaagt, is essentieel in een tijd waarin maatschappelijke discussies verharderen. Juist in het ontregelen schuilt een kracht. Door bestaande kaders te bevragen, bevrijdt kunst ons van vastgeroeste denk-

beelden. Dat geldt niet alleen voor de toeschouwer, maar ook voor de maker. Jan Doms laat met zijn werk zien dat falen, toeval en mislukking geen eindpunt vormen, maar juist deel zijn van het creatieve proces. De neergestorte bommenwerper was misschien geen uitvoering van het oorspronkelijke plan, maar het resultaat werd minstens zo betekenisvol en misschien wel meer.

Kunst kan als geen ander mensen met verschillende achtergronden en opvattingen verbinden, simpelweg omdat ze ons uitnodigt om anders te kijken en dus om anders te denken.

MEER DAN ESTHETIEK

De drie sculpturale composities van Jan Doms zijn meer dan esthetische objecten. Ze nodigen uit tot reflectie en tot het stellen van vragen in plaats van het geven van antwoorden. In plaats van kunst te beschouwen als iets decoratiefs, legt Doms de nadruk op de sociologische en maatschappelijke context waarin kunst functioneert. In 2018 won hij de Bernardine de Neeveprijs met zijn architectonische en dynamische glassculpturen. Het was een erkenning van zijn vermogen om te verrassen,

te verstoren en te verbinden. Want dat is wat kunst volgens Doms doet: het verbindt mensen, meningen en perspectieven – juist door grenzen op te zoeken.

KUNST ALS VERBINDER

Daarmee laat hij ook zien dat kunst geen vrijblijvend vermaak is, maar een cruciale verbinder in onze samenleving. Kunst nodigt uit tot openheid, tot andere manieren van kijken. Door grenzen te verkennen, opent ze de deur naar meer kennis, inzicht en empathie. Dat is wat kunstenaars als Doms ons geven: niet alleen beelden, maar visies en soms zelfs een beetje grip op een wereld die uit elkaar lijkt te vallen.

In een tijd waarin technologie, polarisatie en algoritmes steeds meer bepalen hoe we ons tot elkaar verhouden, is het des te belangrijker dat we de verbeelding blijven voeden. Kunst verbeeldt wat politiek niet kan zeggen en wat wetenschap niet kan voelen. Ze is, in haar beste vorm, een noodzakelijke taal van de ziel, een taal die Jan Doms goed beheerst.

DAAD VAN VERZET

Het werk van Jan Doms herinnert ons eraan dat verbeelding een daad van verzet

kan zijn, tegen oppervlakkigheid, tegen één-dimensionaliteit, tegen de logica van controle. In elk kunstwerk schuilt een uitnodiging: om opnieuw te kijken, om vragen te stellen, om geraakt te worden. Dat is waarom kunst verbeeld moet worden – niet alleen omwille van schoonheid, maar omwille van menselijkheid.

www.lefdynamics.nl

Jan Doms, sculptuur
*Malerwanderweg, bewege-
gende glazen schijf in
Museum JAN. Jan Doms
werd winnaar van de
Bernardine de Neeve-prijs
2018. Foto Rudi Klumpkes*

